

MPI
DSI

**BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ
VIỆN CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN**

BÁO CÁO TỔNG KẾT KHOA HỌC ĐỀ TÀI
NGHIÊN CỨU CÁC GIẢI PHÁP TỔNG THỂ
PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI VÀ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG
VÙNG TÂY NGUYÊN TRONG TÌNH HÌNH MỚI

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: TS. HOÀNG NGỌC PHONG

5676
23/01/2006

Hà Nội, tháng 12 năm 2005

BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ
VIỆN CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN

BÁO CÁO TỔNG KẾT KHOA HỌC ĐỀ TÀI

**NGHIÊN CỨU CÁC GIẢI PHÁP TỔNG THỂ
PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI VÀ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG
VÙNG TÂY NGUYÊN TRONG TÌNH HÌNH MỚI**

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: TS. HOÀNG NGỌC PHONG

Hà Nội, tháng 12 năm 2005

Bản thảo viết xong tháng 6 năm 2005

Tài liệu này được chuẩn bị trên cơ sở kết quả thực hiện Đề tài cấp Nhà nước, mã số KC.08.23 và được chỉnh sửa theo kết luận của Hội đồng nghiệm thu cấp Nhà nước ngày 22 tháng 12 năm 2005 tại Hà Nội

DANH SÁCH CƠ QUAN VÀ CÁ NHÂN THAM GIA THỰC HIỆN ĐỀ TÀI

I. CÁC CƠ QUAN THAM GIA NGHIÊN CỨU

1. Ban Nghiên cứu phát triển vùng, Viện Chiến lược phát triển;;
2. Ban Nghiên cứu phát triển hạ tầng, Viện Chiến lược phát triển;
3. Ban Nghiên cứu phát triển nguồn nhân lực và các vấn đề xã hội, Viện Chiến lược phát triển;
4. Ban Nghiên cứu phát triển các ngành dịch vụ;
5. Khoa Địa lý, trường Đại học khoa học tự nhiên thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội;
6. Khoa Quản lý kinh tế đô thị và môi trường, trường Đại học Kinh tế quốc dân;
7. Viện nghiên cứu Quản lý kinh tế Trung ương, Bộ Kế hoạch và Đầu tư;
8. Vụ Kinh tế địa phương và lãnh thổ, Bộ Kế hoạch và Đầu tư;
9. Vụ Tổng hợp Tổng Cục Thống kê;
10. Viện Quy hoạch thiết kế nông nghiệp, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn;
11. Viện Địa lý, Viện Khoa học tự nhiên và công nghệ quốc gia;
12. Viện Nghiên cứu kinh tế Bộ Thương mại
13. Sở Khoa học và công nghệ, Sở Địa chính, Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Kon Tum;
14. Sở Khoa học và công nghệ, Sở Địa chính, Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Gia Lai;
15. Sở Khoa học và công nghệ, Sở Địa chính, Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Đắk Lắk;
16. Sở Khoa học và công nghệ, Sở Địa chính, Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Đắk Nông;
17. Sở Khoa học và công nghệ, Sở Địa chính, Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Lâm Đồng.

II. NHỮNG NGƯỜI THAM GIA NGHIÊN CỨU

1. TS. Nguyễn Văn Phú, Phó Trưởng ban, Viện Chiến lược phát triển (CLPT);
2. TS. Nguyễn Bá Ân, Phó Viện trưởng Viện CLPT;
3. TS. Nguyễn Văn Thành, Trưởng ban, Ban Dân số nguồn nhân lực;
4. ThS. Nguyễn Văn Chinh, Phó Viện trưởng Viện QHTKNN;
5. TS. Đào Trọng Thanh- Phó Vụ trưởng-Vụ Quốc phòng an ninh;
6. GS.TS. Nguyễn Cao Huân-Đại học KHTN, Đại học Quốc gia Hà Nội;
7. TS. Cao Ngọc Lâm-Phó giám đốc Trung tâm thông tin-đào tạo và tư vấn phát triển;
8. TS. Lê Văn Nắp-Phó trưởng ban Ban Tổng hợp Viện Chiến lược phát triển;
9. ThS. Hoàng Thị Vân Anh, Nghiên cứu viên Viện kinh tế Thương mại;
10. KS. Nguyễn Bá Khoáng, Phó Vụ trưởng, Vụ Tổng hợp TCTK;
11. KS. Hoàng Phẩm- Chuyên viên cao cấp Vụ kinh tế địa phương và lãnh thổ- Bộ Kế hoạch và Đầu tư;
12. ThS. Nguyễn Việt Hồng, Chuyên viên Vụ Kết cấu hạ tầng và đô thị-Bộ Kế hoạch và Đầu tư;
13. CN. Trần Thị Nội, Nghiên cứu viên chính Viện CLPT;
14. CN. Đinh Công Tôn, Nghiên cứu viên chính Viện CLPT;
15. CN. Nguyễn Văn Huy, nghiên cứu viên Viện CLPT;
16. CN. Trần Hà Nguyên, nghiên cứu viên Viện CLPT;
17. CN. Nguyễn Thị Hoàng Điệp, nghiên cứu viên, Viện CLPT;
18. TS. Lê Thanh Bình, Viện CLPT;
19. CN. Trần Đình Hàn;
20. TS. Trần Hồng Quang, Phó Trưởng ban, Viện CLPT;
21. KS. Nguyễn Văn Quyết, Viện CLPT;
22. ThS. Nguyễn Thị Xuân Hương, Viện CLPT;
23. CN. Trần Thị Minh Sơn, Viện CLPT;
24. CN. Nguyễn Thị Hoàng Điệp, Viện CLPT;
25. KTS. Lê Anh Đức, Viện CLPT;
26. KS. Huỳnh Tú Hân;
27. ThS. Trần Văn Thành, Viện Khoa học tự nhiên và công nghệ quốc gia.

BÀI TÓM TẮT

Thực hiện mục tiêu nghiên cứu là đề xuất hệ thống các chính sách và giải pháp tổng thể có căn cứ khoa học cho phát triển kinh tế – xã hội và bảo vệ môi trường nhằm phát triển bền vững vùng Tây Nguyên trong tình hình mới, bằng tiếp cận nghiên cứu tổng thể và gắn kết các vấn đề tự nhiên, môi trường - kinh tế – xã hội – an ninh, quốc phòng, các phương pháp nghiên cứu tổng quan, thực địa, nội nghiệp và các phương pháp khác để giải quyết hai nhiệm vụ nghiên cứu chính là (1) Phân tích, đánh giá những vấn đề cấp bách đặt ra đối với vùng Tây Nguyên trong sử dụng tài nguyên và phát triển kinh tế- xã hội, (2) Đề xuất các giải pháp tổng thể phát triển kinh tế- xã hội và bảo vệ môi trường vùng Tây Nguyên.

Đề tài đã chỉ ra 6 vấn đề cấp bách đặt ra trong phát triển kinh tế- xã hội và bảo vệ môi trường. Đó là: (1). Vấn đề dân số, dân tộc và các vấn đề xã hội ; (2). Sử dụng đất và quan hệ đất đai; (3). Thiếu nước để phát triển sản xuất; (4). Rừng ở Tây Nguyên đang bị suy giảm về diện tích và trữ lượng; (5). Phát triển kinh tế xã hội ; (6). Chất lượng môi trường

Đề xuất 11 nhóm giải pháp tổng thể và chính sách để ổn định và phát triển kinh tế -xã hội, nâng cao chất lượng cuộc sống của đồng bào các dân tộc vùng Tây Nguyên. Đó là: (1) Nhóm giải pháp chuyển dịch cơ cấu kinh tế ; (2) Giải pháp phát triển kết cấu hạ tầng của vùng; (3) Tổ chức lãnh thổ kinh tế xã hội vùng; (4) Chính sách và giải pháp phát triển nguồn nhân lực; (5) Chính sách, giải pháp phát triển khoa học-công nghệ; (6) Chính sách, giải pháp bảo vệ môi trường; (7) Củng cố hệ thống chính trị vững mạnh từ cơ sở, kết hợp phát triển kinh tế với bảo vệ quốc phòng an ninh; (8) Chính sách và giải pháp về tài chính và đầu tư; (9) Tăng cường sự phối hợp, hợp tác liên vùng; (10) Giải pháp về quy hoạch và tăng cường công tác quản lý Nhà nước về quy hoạch; (11) Kiến nghị bổ sung một số chính sách phát triển trên một số lĩnh vực và (12) Đề nghị Bộ Khoa học và công nghệ cần tiếp tục chỉ đạo tập trung xây dựng một chương trình nghiên cứu dài hạn trọng điểm của Nhà nước về hệ thống những giải pháp cơ bản, toàn diện và lâu dài cho phát triển bền vững vùng Tây Nguyên.

MỤC LỤC

	Trang
Mở đầu	1
I Sự cần thiết của việc nghiên cứu	1
II Một số thông tin chung của đề tài	2
III Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu	2
IV Tình hình hoạt động của đề tài	2
V Phương pháp nghiên cứu	7
VI Hiệu quả kinh tế xã hội của đề tài	8
Phần thứ nhất	
Thực trạng phát triển và những vấn đề cấp bách đối với vùng Tây Nguyên trong sử dụng tài nguyên và phát triển kinh tế - xã hội	
Chương I	
13	
Khái quát đặc điểm tự nhiên và tài nguyên, kinh tế xã hội vùng Tây Nguyên	
1.1 Những đặc điểm về tự nhiên và tài nguyên	13
1.1.1 Vị trí địa lí	13
1.1.2 Địa hình	14
1.1.3 Tài nguyên khí hậu	19
1.1.4 Tài nguyên nước	20
1.1.5 Thổ nhưỡng và tài nguyên đất	28
1.1.6 Tài nguyên sinh vật	33
1.1.7 Khoáng sản	37
1.2 Dân số và nguồn nhân lực	40
1.2.1 Dân số và gia tăng dân số	40
1.2.2 Các dân tộc ở Tây Nguyên	45
1.2.3 Phân bố dân cư	53
1.2.4 Nguồn nhân lực	55

Chương II**61****Thực trạng khai thác và sử dụng lãnh thổ
với vấn đề môi trường dưới tác động của các chính sách**

2.1	Các chính sách phát triển và đầu tư cho vùng Tây Nguyên thời gian qua	61
2.1.1	Chính sách phát triển đối với vùng Tây Nguyên	61
2.1.2	Cơ cấu đầu tư đã có sự chuyển dịch theo hướng tập trung hơn cho các mục tiêu phát triển kinh tế xã hội	64
2.2	Thực trạng phát triển kinh tế - xã hội vùng	67
2.2.1	Tăng trưởng kinh tế	67
2.2.2	Chuyển dịch cơ cấu trong các ngành và lĩnh vực	68
2.2.3	Thực trạng phát triển các lĩnh vực xã hội	78
2.3	Kết cấu hạ tầng	90
2.3.1	Giao thông vận tải	90
2.3.2	Hệ thống cấp điện	93
2.3.3	Bưu chính- viễn thông	95
2.3.4	Thủy lợi	96
2.4	Hiện trạng về môi trường	97
2.4.1	Môi trường đô thị ở Tây Nguyên	97
2.4.2	Môi trường nông thôn ở Tây Nguyên	100

Chương III**103****Những vấn đề cấp bách đặt ra đối với phát triển
kinh tế - xã hội và bảo vệ môi trường vùng Tây Nguyên**

3.1	Vấn đề dân tộc, dân số và các vấn đề xã hội	103
3.1.1	Vấn đề sắc tộc và tôn giáo	103
3.1.2	Vấn đề di dân	104
3.2	Sử dụng đất và quan hệ đất đai	105
3.3	Thiếu nước để phát triển sản xuất và phục vụ đời sống dân sinh	107
3.4	Rừng ở Tây Nguyên đang bị suy giảm về diện tích và trữ lượng	108

	Trang	
3.5	Phát triển kinh tế - xã hội	112
3.6	Chất lượng môi trường	113
Phần thứ hai		
Các giải pháp tổng thể phát triển kinh tế - xã hội và bảo vệ môi trường vùng Tây Nguyên trong tình hình mới		
Chương IV		115
Một số vấn đề lý luận cơ bản bối cảnh và quan điểm phát triển vùng Tây Nguyên		
4.1	Một số vấn đề lý luận cơ bản	115
4.1.1	Quan niệm và bản chất của các giải pháp tổng thể	115
4.1.2	Tiếp cận nghiên cứu của đề tài	115
4.1.3	Phát triển bền vững đối với vùng Tây Nguyên	116
4.2	Bối cảnh phát triển của vùng trong tình hình mới	121
4.2.1	Phát triển của khoa học công nghệ và hội nhập kinh tế quốc tế	121
4.2.2	Xu hướng phát triển hài hòa giữa con người và thiên nhiên. Những vấn đề về môi trường	124
4.2.3	Xu hướng về chính trị, văn hóa, xã hội và tác động của nó đến vùng Tây Nguyên	126
4.2.4	Xu hướng phát triển của Tiểu vùng Mê Công mở rộng	128
4.2.5	Quan hệ hợp tác trong tam giác phát triển và hợp tác theo các hành lang	130
4.2.6	Vùng Tây Nguyên trong Chiến lược phát triển kinh tế- xã hội quốc gia	133
4.3	Quan điểm phát triển vùng Tây Nguyên	137
4.4	Mục tiêu phát triển vùng Tây Nguyên	140
Chương V		143
Các nhóm giải pháp tổng thể phát triển của vùng Tây Nguyên trong tình hình mới		
5.1	Nhóm giải pháp tổng thể về chuyển dịch cơ cấu kinh tế	143

	Trang	
5.1.1	Chuyển dịch cơ cấu ngành và thành phần kinh tế	143
5.1.2	Cơ cấu kinh tế ngành	144
5.1.3	Cơ cấu thành phần kinh tế	148
5.1.4	Cơ cấu kinh tế lãnh thổ	149
5.2	Chính sách và giải pháp phát triển nông nghiệp	150
5.2.1	Những luận cứ khoa học và các giải pháp cụ thể thúc đẩy chuyển đổi cơ cấu nông nghiệp và nông thôn ở vùng Tây Nguyên	150
5.2.2	Phương hướng chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông nghiệp và nông thôn Tây Nguyên	153
5.2.3	Chăn nuôi	167
5.3	Chính sách và giải pháp tổng thể phát triển lâm nghiệp	170
5.4	Giải pháp tổng thể về phát triển công nghiệp	176
5.4.1	Những định hướng cơ bản	176
5.4.2	Các lĩnh vực công nghiệp được ưu tiên	177
5.4.3	Giải pháp phát triển một số ngành công nghiệp vùng Tây Nguyên	178
5.4.4	Giải pháp về tổ chức lãnh thổ sản xuất công nghiệp	182
5.5	Chính sách và giải pháp phát triển thương mại, du lịch	188
5.5.1	Thương mại	188
5.5.2	Giải pháp tổng thể về phát triển du lịch	190
5.6	Chính sách và giải pháp phát triển đồng bộ kết cấu hạ tầng	196
5.6.1	Thủy lợi	196
5.6.2	Giao thông vận tải	199
5.6.3	Hệ thống năng lượng, điện lực	201
5.6.4	Thông tin, bưu chính viễn thông	204
5.7	Chính sách và giải pháp phát triển nguồn nhân lực và những vấn đề xã hội	205
5.7.1	Phát triển nguồn nhân lực	205
5.7.2	Phát triển giáo dục và đào tạo	209

	Trang	
5.7.3	Phát triển y tế và chăm sóc sức khỏe cộng đồng	211
5.7.4	Bảo tồn, phát triển và giao lưu văn hoá các dân tộc	214
5.7.5	Xoá đói giảm nghèo và nâng cao mức sống	217
5.7.6	Xây dựng khối đại đoàn kết các dân tộc	218
5.8	Giải pháp phát triển khoa học-công nghệ	221
5.9	Giải pháp bảo vệ môi trường vùng Tây Nguyên	228
5.10	Chính sách và giải pháp về tài chính và đầu tư	233
5.10.1	Xem xét bổ sung, sửa đổi chính sách đầu tư	233
5.10.2	Đa dạng hóa các nguồn vốn huy động cho đầu tư phát triển kinh tế - xã hội các tỉnh Tây Nguyên	234
5.10.3	Quản lý chặt chẽ và nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn vốn đầu tư phát triển	234
5.11	Đẩy mạnh mối quan hệ kinh tế liên vùng và hợp tác phát triển	236
5.11.1	Nguyên tắc chung	236
5.11.2	Các nội dung cần tăng cường phối hợp giữa các tỉnh trong vùng và vùng Tây Nguyên với các vùng khác	236
5.12	Giải pháp về quy hoạch và tăng cường công tác quản lý nhà nước về quy hoạch	239
5.12.1	Giải pháp về quy hoạch	239
5.12.2	Tăng cường quản lý Nhà nước về công tác quy hoạch	242
5.13	Củng cố hệ thống chính trị vững mạnh từ cơ sở, kết hợp phát triển kinh tế với bảo vệ quốc phòng an ninh	244
5.13.1	Củng cố hệ thống chính trị từ cơ sở	244
5.13.2	Về an ninh	249
5.13.3	Về quốc phòng	249
Chương VI		251
Giải pháp về tổ chức lãnh thổ kinh tế - xã hội vùng		
6.1	Các quan niệm về tổ chức lãnh thổ	251
6.2	Giải pháp sử dụng đất theo lãnh thổ Tây Nguyên	253